

Artvin Yusufeli’nde Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Algı ve Tutumları¹**The Perception and Attitude of the Local People Towards the Ecotourism in Artvin Yusufeli****Hilal SURAT¹****Özet**

Ekoturizm, yerel toplulukların gelişiminde özellikle önemli bir role sahiptir. Ayrıca yerel halkın, ekoturizme yönelik tutumları, ekoturizmin gelişiminde olumlu veya olumsuz etkilere neden olabilir. Bu çalışmanın amacı yerel halkın ekoturizme yönelik algı ve tutumlarını, Yusufeli örneğinde irdelemektir. Çalışma, alanın ekoturizm potansiyelinin ortaya konulması, yerel halkın algı ve tutumlarının tespit edilmesi olmak üzere iki aşamada yürütülmüştür. Çalışmaya ilişkin verilerin toplanmasında, arazi gözlemleri ve anket yöntemi kullanılmıştır. Anket verileri tek yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar, Yusufeli’de ekoturizm potansiyelinin bulunduğunu, yerel halkın ekoturizmin ekonomi ve sosyo-kültürel gelişmelere olumlu etkileri hakkında bilgisi sahibi olduğunu göstermiştir. Aynı zamanda Yusufeli sakinlerinin ekoturizm konusunda olumlu bir tutumu olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, yerel halk, Yusufeli.

Abstract

The ecotourism sector has particularly a major role in the development of the local communities. In addition, local people's attitudes toward ecotourism may cause positive or negative effects in the development of ecotourism. The purpose of this study is to examine the perception and attitudes of local people towards ecotourism in the case of Yusufeli. The study was carried out in two stages, to determine the ecotourism potential of the area and to determine the perception and attitudes of local people. The field observations and the survey method were used to collect the data on the study. The questionnaire data were analyzed by one-way analysis of variance. The findings of the study show that there is potential for ecotourism in Yusufeli and local people are knowledgeable about the positive effects of ecotourism on economic and socio-cultural development. At the same time, Yusufeli residents were found to have a positive attitude towards ecotourism.

Keywords: Ecotourism, local people, Yusufeli.

¹Bu çalışma 2011 yılında Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü'ne sunulan "Analitik Hiyerarşi Süreci Kullanarak Ekoturizm Planlamasında Katılımcı Yaklaşımla Etkinlik Seçimi: Yusufeli Örneği" başlıklı doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir

1. Giriş

Dünyadaki hızlı değişime paralel olarak, klasik turizm önemini korumakla birlikte sürdürülebilirliği sağlayan daha korumacı, keşfetmeye, doğal alanlara ve kırsal yaşama dayalı turizm etkinliklerine giderek eğilim artmaktadır. Son yıllarda özellikle doğa temelli turizm etkinliklerinde doğal kaynak değerlerinin yoğunlukla kullanılmaya başlanması ile ekoturizm geliştirmekte olan ülkelerin ekonomik gelirlerini artırmada önemli bir sektör haline gelmeye başlamıştır (Mansuroğlu, 2006). Bu açıdan değerlendirildiğinde; çoğu geliştirmekte olan ülkelerin sahip oldukları bozulmamış ekosistemler ve geleneksel kırsal yaşamın en özgün örneklerinin çevre korumalı kalkınma modellerine sahip planlanmaları yapılarak bu eğilime, doğru bir şekilde cevap verilmesi sağlanmış olacaktır (Kurdoğlu, 2010).

Ekoturizm genellikle doğanın ilginç özelliklerinin korunduğu alanlarda, manzara, topografya, su özellikleri, bitki ve yaban hayatı görmek ve öğrenmek amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Ekosistem aynı zamanda doğal kaynaklar ve hassas ekosistemlerin korunmasına yönelik bir araç ve kalkınma için bir mekanizma olarak kullanılabilir (Yılmaz, 2001). Ekoturizm doğa temellidir ve bu durum yer seçiminde, ziyaretçilerin gelme sebebinde önemli rol oynamaktadır. Bir alanın ekoturist çekebilme potansiyeli 6 temel karakteristiğe sahip olmasına bağlıdır. Ekoturizmin en belirgin özelliği doğa temelli olması, biyoçeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması, yerel toplumların refahını desteklemesi, olumsuz çevresel ve sosyo kültürel etkilerin en aza indirgenmesi için etkinliklerini hem turistler hem de yerel halkın sorumluluğunda düzenlemesi, yenilenemez kaynakların minimum kullanımını gerektirmesi, yerel mülkiyetin ve yerel topluma dönük istihdam imkânlarının üretilmesini öngörmesidir (Yücel, 2002). Ekoturizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğinde en önemli paydaşlarından biri olan yerel halkın ekoturizme yönelik bilinç algısı ve tutumu göz ardı edilmemelidir. Ekoturizm faaliyetlerinin doğru amaçlara hizmet edecek şekilde gerçekleştirilmesi, başarılı, sürdürülebilir bir ekoturizm gelişimi için büyük oranda yerel halkın iyi niyetine bağlıdır ve onların desteği gereklidir. Yerel halkın gelenek ve görenekleri ile eğitim durumuna bağlı olarak, yapılan ekoturizm faaliyetleri sonucu yaşamlarında ekonomik, sosyal ve kültürel yönden çok hızlı değişimlerin olması, koruma çalışmalarını olumsuz etkileyebilmektedir (Mvula, 2000; Trakolis, 2000; Sekhar; 2003). Bu nedenle ekolojik olarak hassas alanların turizme açılmadan önce yerel halkın sosyo-ekonomik durumu incelenmeli, turizm gelişimleri konusunda yaklaşımları ve çevrelerindeki değerler ile ilgili görüşleri belirlenmelidir. Eğer yerel halkın ekoturizm algısı

olumlu ise ekoturizmin gelişmesine olumlu yönde katkı da sağlayacaklardır (Yoon ve ark., 2001).

Artvin ili Yusufeli ilçesi, Türkiye'nin biyoçeşitlilik açısından öncelikli alanlarından biridir. Çalışma bölgesinde Kaçkar Dağları Milli Parkı, Çoruh Vadisi Yaban Hayatı Geliştirme Sahası bulunmaktadır. Çalışma alanı, fauna yönünden oldukça değerlidir. İlçe aynı zamanda barındırdığı nesli tehlike altındaki türlerin varlığı açısından önemli bir alandır. Tarihi boyunca sürekli yerleşim yeri olarak kullanılan ilçe, birçok uygarlığa da ev sahipliği yapmıştır. Bu sebepten dolayı Yusufeli ilçesinin tarihi güzellikleriyle de değerlendirilmeye hazır bir ekoturizm potansiyeli mevcuttur. Bu çalışmanın amacı, Artvin ili Yusufeli ilçesinde yaşayan halkın ekoturizm konusundaki tutum ve algısını belirlemektir.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmanın ana materyalini, çalışma alanında yaşayan halk ile yapılan anket formları oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında, yörenin doğal ve kültürel yapısına ilişkin yapılmış çalışmalardan (tez, makale, bildiri, vb.) ve arazi çalışmaları sonucu elde edilen verilerden (fotoğraf, gözlem formu) yararlanılmıştır.

Anket soruları, Surat (2011)'in çalışmasında yer alan soruların güncellenmesi ile oluşturulmuştur. Ayrıca soruların belirlenmesinde, Mansuroğlu (2006), Doğan ve Üngüren (2012), Temurçin ve Kervankıran (2013), Kavak (2015), Kiper ve ark. (2016) çalışmalarından ve 5 adet uzman görüşünden yararlanılmıştır. Anket çalışmasının ön uygulaması çalışma alanında yapılmış, yapılan ön uygulama sonucunda anlaşılmayan sorular tekrar düzeltilmiş ve ankete son şekli verilmiştir. Anket 20 soru ve 2 bölümden oluşmaktadır. 1. bölüm katılımcıların demografik özelliklerini, 2. Bölüm ise yerel halkın ekoturizme ilişkin bilgi ve ilgi düzeylerini belirleme amacını taşımaktadır. 2. bölüm sorularında 5'li likert (1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum) ölçeği kullanılmıştır. Yusufeli İlçe merkez nüfus büyüklüğü 7634 kişi sayısı (TÜİK, 2017) dikkate alınarak %95 güven aralığında ve aşağıda verilen örnek büyüklüğü formülü kullanılarak 72 kişi olarak belirlenmiştir. Sorulara daha bilinçli cevap verilebileceği öngörüsüyle 18 yaş üstü kişiler ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın daha sağlıklı bir sonuç vermesi amacıyla anket basit tesadüfi yöntemle seçilen toplam 100 kişi üzerinde uygulanmıştır. Anket sonuçlarının yorumlanmasında istatistik yazılımı (SPSS 19.0) kullanılmıştır. Demografik özellikler betimsel istatistikler, katılımcıların ekoturizm algıları ve demografik yapı arasındaki ilişkiler tek yönlü varyans

analizi ile değerlendirilmiştir. Tek yönlü varyans analizinde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

3. Bulgular

3.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde %56'sının erkek, %40'ının lise mezunu, %40'ının 40-50 yaş grubu içerisinde yer aldığı, %22'si devlet memuru olduğu, %20'sinin esnaf olduğu, %76'sının 20 yıldan daha fazla bir süredir Yusufeli'nde yaşadığı görülmüştür (Çizelge 1).

Çizelge 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Yaş	Oran (%)	Öğrenim durumları	Oran (%)	Meslek	Oran (%)	İskân durumları (yıl)	Oran (%)	Gelir (TL)	Oran (%)
18-24	6	Okur-yazar	2	Öğrenci	2	1-5	4	Yok	25
25-30	10	İlkokul	22	Ev hanımı	6	5-10	10	500-1000	24
30-40	28	Ortaokul	22	Ser. mes.	8	10-20	10	1000-1500	20
40-50	40	Lise	40	İşçi	16	20-üstü	76	1500-2000	19
50-60	10	Ünv.-Y.okul	14	Memur	22			2000-üstü	12
60-üstü	6			Esnaf	20				
				Emekli	8				
				Diğer	18				

3.2. Ekoturizme yönelik görüşler

Katılımcıların % 28'i ekoturizmi doğayı anlatan turizm, % 27'si stresten kaçış ve rahatlamayı sağlayan turizm, % 27'si çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizm, %10'u farklı kültürleri ve gelenekleri tanıtan, çevre dostu turizm, %5.5'i doğa ile ilgili turlar ve aktiviteleri kapsayan, konforsuz basit sade olanaklar sağlayan turizm ve %4'ü ise pahalı ve moda seyahat sunan bir turizm çeşidi olduğunu belirtmişlerdir. Yerel halkın ekoturizm doğasına çok uzak olmayan yanıtlar verdikleri ve ekoturizm kavramı konusunda bilinçli olduklarını görülmektedir. Katılımcılara "Yusufeli denince aklınıza ilk gelen turizm değeri nedir?" diye sorulduğunda, %37.5'inin aklına ilk gelen "Çoruh Nehri" olmuştur (Çizelge 2).

Çizelge 2. Katılımcıların ekoturizmin tanımına ve Yusufeli'nin turizm değerlerine yönelik cevapları

Ekoturizm tanımları	Oran(%)	Yusufeli'nin turizm değerleri	Oran (%)
Doğayı anlatan turizm	28.2	Yaylaları,	14.6
Stresten kaçış ve rahatlamaı sağlayan turizm	26.8	Bitki örtüsü ve yaban hayatı	27
Çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizm	26.5	Çoruh nehri	37.5
Farklı kültürleri ve gelenekleri tanıtan, çevre dostu turizm	10	Doğa sporları	11.9
Doğa ile ilgili turlar ve aktiviteleri kapsayan, konforsuz basit sade olanaklar sağlayan turizm	5.5	Ormanları ve tarihi yapıları	9
Pahalı ve moda seyahat sunan bir turizm	4		

Katılımcıların % 58'i; ormanları, topografik yapısı, koruma alanları, yaylaları, mağaraları, bitki ve hayvan varlığı ve tarihi değerleri vs. gibi özellikleri ile Yusufeli'nin ekoturizm potansiyelinin olduğunu düşünmektedir. İlçede ekoturizm faaliyetlerinin iyi bir planlaması yapılarak, ilçe tanıtımındaki yetersizliklerin giderilmesine de katkıda bulunulabilecektir.

Ekoturizm faaliyetlerine Yusufeli'nde inanç turizmine yönelik birçok tarihi ve kültürel mekân bulunmaktadır. Katılımcılara göre Yusufeli'nde ekoturizm aktivitelerinin yapılabileceği potansiyel alanlar Kaçkar Dağları (%44), tarihi ve kültürel yapılar-mekânlar (%20), Çoruh Nehri (%15), buzul gölleri ve yaylaları (%11) ve festival ve şenlik alanlarıdır (%10) (Çizelge 3) Katılımcıların bu alanlarda yapılabilecek etkinlik önerileri ise Çizelge 3'te verilmiştir. Özellikle Kaçkar dağ tırmanışı, tarihi ve kültürel yapılar-mekânlar içerisinde kilise ziyaretleri, Çoruh nehrinde rafting, yaylalar ve buzul göllerinde doğa yürüyüşleri, festival ve şenlikler çerçevesinde boğa güreşlerini izlemek en çok akla gelen etkinliklerdir. Katılımcılar Yusufeli'nin turizm için yaz aylarının (%72), ilkbahar (%15), sonbahar (%8), tüm yıl (%3) ve kış aylarına (%2) göre daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılara göre ilçede bulunan konaklama tesislerinin ihtiyaca cevap vermesi açısından uygun olup olmadıkları doğrultusunda değerlendirmeleri istendiğinde; %58'i çadır-kamping alanlarını, %54'ü büyük otelleri, %48'i pansiyonları %25'i yöresel evleri ve %10'u ise yayla evlerini çok uygun şekilde nitelendirmişlerdir. Katılımcıların %70'i yayla evlerinin ve %40'ı ise yöresel evlerin konaklamaya uygun olmadığını belirtmiştir (Çizelge 4).

Çizelge 3. Yusufeli’nde ekoturizm yapılabilecek alanlar ve etkinlikler

Ekoturizm faaliyetlerinin yapıldığı alanlar	Oran (%)	Ekoturizm etkinlikleri	Oran (%)
Kaçkar Dağları	44	Dağ tırmanışı	43
		Doğa fotoğrafçılığı	22
		Kamp yapmak	20
		Yaban hayatını gözlemlemek	15
Tarihi ve kültürel yapılar-mekânlar	20	Kiliseleri ziyaret etmek	34
		Camileri ziyaret etmek	30
		Geleneksel mimari örneklerini görmek	20
		Mağara ve yeraltı mahzenlerini görmek	16
Çoruh Nehri	15	Rafting yapmak	48
		Kano ile gezinti	30
		Alabalık avlamak	22
Yaylalar ve buzul gölleri	11	Doğa yürüyüşü-doğa keşfi	30
		Kamp yapmak	28
		Doğal bitki dokusu ve yaban hayatı gözleme	22
		Kuş ve Kelebek gözleme	20
Festival ve şenlik alanları	10	Boğa güreşlerine katılmak- izlemek	42
		Karakucak güreşlerine katılmak- izlemek	28
		Yayla şenliklerine katılmak- izlemek	25
		Kültür, turizm, sanat ve spor festivallerine katılmak-izlemek	5

Yayla evlerinin “uygun değildir” olarak nitelendirilmesinin en önemli nedeni, yerel halkın yayla faaliyetlerinin devam ettiği dönemlerin, turizm faaliyetlerinin başladığı dönemlere rastlaması olmaktadır. Yöresel evlerin uygun bulunmamasının en önemli nedeni olarak ise, bu evlerin büyük bir kısmının restorasyon gerektirmesi olarak düşünülmektedir. Aynı zamanda hem yayla evlerinin hem de yöresel evlerin konaklama amaçlı kullanımları yönünde bir talebin de olmaması, buna yönelik yatırım ve yönlendirmelerin yapılmaması da bu evlerin turizm amaçlı konaklamalar için uygun bulunmama nedeni olarak düşünülmektedir.

Çizelge 4. Çalışma alanında aktif olarak kullanılan konaklama tesisleri.

Konaklama tesisleri	Kişi sayısı	Çok uygun Oran (%)	Uygun Oran (%)	Uygun değil Oran (%)
Pansiyonlar	51	48	30	22
Çadır-kamping alanları	70	58	29	13
Büyük oteller	48	54	25	13
Yöresel evler	48	25	35	40
Apart oteller	47	-	-	100
Yayla evleri	48	10	20	70

İlçedeki konaklama tesislerinin yetersizliği ve ulaşım sorunları, katılımcılar tarafından ekoturizm gelişimini olumsuz etkileyecek etkenler olarak belirtilmiştir. Ayrıca ekoturizm gelişimi için aktif katılımı eksiklikler olarak başta yabancı dil bilinmemesi sonra sırasıyla ekoturizmde bilgi eksikliği, maddi yetersizlik ve gerekli yatırımların yapılmaması cevapları verilmiştir.

Katılımcıların ekoturizmin olumlu-olumsuz etkilerine katılma durumları Çizelge 5’de verilmiştir. Anket sonuçlarına göre katılımcılar, ekoturizmi doğal ve sosyokültürel değerlere saygılı olarak algıladığını, aynı zamanda ekoturizm faaliyetlerinin ekonomik anlamda da yöre insanına katkı sağlayacak bir gelir kaynağı olarak gördüğü anlaşılmıştır. Katılımcıların gelir kaynakları, maaşlar, emeklilik ücretleri ve ticaretten elde edilen gelirlerdir. Bu gelir kaynaklarının dışında yörede tarımsal üretim, hayvansal üretim, sezonluk işler, ulaştırma işleri, ormancılık faaliyetleri, turizm faaliyetleri gibi gelir kaynakları da mevcuttur (Kurt ve Balkız, 2011).

Çizelge 5. Katılımcıların ekoturizmin olumlu-olumsuz etkilerine yönelik görüşleri

	Ekoturizm faaliyetlerinin etkileri	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)
Olumlu etkiler	Yerel halka girişim olanakları ve istihdam sağlar,	66	37
	Ekoturizm sayesinde yerel halkın alım gücü artar	48	52
	Ekoturizm farklı kültürlerin birbirini tanımasını sağlar	53	44
	Ekoturizm doğal-tarihi ve kültürel değerlerin korunmasına yardımcı olur	66	34
	Ekoturizm bölgenin tanıtımına katkı sağlar	61	39
	Katılımcıların “istenen” davranışlarını geliştirir ve çevre ahlakını güçlendirir	43	57
Olumsuz etkiler	Taşıma kapasitesinin aşılmasını sağlar	72	28
	Doğal ve kültürel alanları tahrip eder	78	22
	Ulaşım ve altyapı tesis inşaatların artmasını ve doğal alanların tahribatını sağlar	79	21
	Ziyaretçi sayılarının artmasıyla dilde ve yerel kültürde bir erozyon olmasını sağlar	77	23
	Geleneksel üretim faaliyetleri ortadan kalkmasına onun yerine mevsimlik faaliyete dayanan bir kültür ve ticari bir ilişki biçimi ortaya çıkmasını sağlar	75	25
	Doğal hayat faaliyetleri ve yaban hayatın üremeleri üzerinde olumsuz etkiler yapar	83	17
	Yerel halkın yeme alışkanlıklarında değişiklik yapar	77	23

Katılımcıların ilçede ekoturizmin gelişimine katkıda bulunmak için yapabilecekleri iş kollarının neler olabileceği sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında; %30’u pansiyonculuk, %24’ü kılavuzluk, % 23’ü market, bakkal, kahvehane, kasap vb. dükkân işletebileceğini, %9’u el sanatları ve tarım ürünlerini satabileceğini, %8’i yük hayvanı kiralama (katır-at-eşek) ve %6’sı ise yöresel yemekler satabileceğini belirtmiştir. Bu durumda turizm alanında gelirden pay alabilmek adına yöre halkının bazı iş kollarına yönlenebileceği anlaşılmaktadır.

Katılımcıların %61’i ise ekoturizmin bölgenin tanıtımına katkı sağlayacağı yönünde görüş bildirmiştir. Katılımcılar tarafından ilçede ulaşım-erişim ve konaklama konusunda ilçede büyük sorunların olduğu ifade edilmiş, aynı zamanda mevcut turizm potansiyelinden yeterli yararlanabilmek, bölge ve hatta ülke ekonomisine katkı sağlayabilmek amacıyla

konaklama ve özellikle ulaşım ile ilgili yatırımların hızlanması gerektiği konusunda vurgular yapılmıştır.

Katılımcıların % 83'ü ekoturizm faaliyetlerinin doğal hayat üzerinde olumsuz etkiler yaptığını belirtmiştir. Bunun sebebi ise yöreye gelen turistlerin doğal alanlarda yaptıkları ekoturizm faaliyetlerinde yeterince hassas davranmamaları ve bu durumun yöre insanının dikkatini çekmiş olduğu söylenebilir. Bu da yöre insanının hassas alanlarda yapılan turistik faaliyetlerin yeterince dikkat edilmezse ne denli zararlı olabileceği bilincinde olduklarını göstermektedir. Aynı zamanda yapılan bu turistik faaliyetlerin sadece doğa ve doğal hayat üzerinde tahribatlara sebep olmadığı dilde ve yerel kültürde de tahribatlara, bozulmalara neden olduğu bilincinde olduklarını söyleyebiliriz.

Katılımcıların yörede ekoturizmin sağlıklı gelişimi için alınması gereken stratejik kararlara ilişkin cevapları incelendiğinde, %65 oranında yerel yönetici ve halkın alınacak kararlara katılımının sağlanması stratejik kararı ilk sırada yer almaktadır. Bunu sırasıyla, %58 ile yerel girişimcilere öncelik tanınması ve %55 ile yerel değerlerin kullanılması gelmektedir (Çizelge 6). Yerel yönetici ve halkın alınacak kararlara katılımının sağlanması ile ekoturizm kapsamında yapılacak faaliyetlerin doğru sonuçlar üretebilmeleri için alınması gereken en önemli stratejik karar olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların yörede ekoturizm faaliyetlerinin sağlıklı gelişimi için alınması gereken stratejik kararlara dair görüşlerinin ekoturizm ilke ve amaçları ile paralel olduğunu söyleyebiliriz.

Çizelge 6. Çalışma alanında ekoturizmin sağlıklı gelişimi için alınması gereken stratejik kararlara yönelik görüşler

Stratejik kararlar	Kişi sayısı	Kesinlikle yapılmalı Oran (%)	Yapılmalı Oran (%)	Yapılabilir Oran (%)
Yerel değerlerin kullanılması	40	55	25	20
Çevreye saygılı, kontrollü, planlı, ölçülü ve yavaş hareket edilmesi	42	50	20	30
Yerel yönetici ve halkın alınacak kararlara katılımının sağlanması	45	65	20	15
Yerel girişimcilere öncelik tanınması	45	58	22	20
Korunan alanların artırılması	30	42	38	20

3.3. Demografik yapı ve ekoturizm algısı arasındaki ilişki

Olumlu ekoturizm algısı ile cinsiyet, yaş, öğrenim durumu ve meslek değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bağlamda bayanların, 30-40 yaş grubundaki bireylerin, üniversite mezunu olanların ve esnafların ekoturizmi daha olumlu algıladıkları belirlenmiştir.

Katılımcılar ilçenin önemli altyapı sorunları olduğu noktasında görüş birliği içerisinde. Yusufeli halkının ekoturizm konusunda yeterli bilince sahip olduğu fakat ilçenin temel kuruluş ve birimleri arasında yeterli ve etkin bir dayanışma, işbirliği, iletişim ve koordinasyon olmadığı ortak bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Yöre halkının en belirgin şekilde ortak görüş içerisinde olduğu konulardan bir tanesi de, Yusufeli'nin doğal ve kültürel zenginliklerinin tanıtımının yetersiz olmasıdır. Tüm katılımcılar bu konuda daha aktif bir politika izlenmesi gerektiğine inanmaktadır. Diğer önemli bir ortak görüş ise yıllardan beri sürüncemede olan Yusufeli barajının yöreye yapılabilecek herhangi bir yatırımın yapılmasına (özellikle turizm amaçlı) en büyük engel teşkil etmesidir.

Yöre halkı ekoturizmin ilçe ekonomisine büyük katkı yapacağına genel anlamda inanmakla beraber, ekoturizmin Yusufeli'nin ana gelir kaynağı olabileceği noktasında tam bir görüş beraberliği içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Yöre halkının turizmde başarı için tüm kesimlerin ortak çaba ve desteğinin zorunlu olduğu görüşünde birleştikleri anlaşılmaktadır. Bölgede ekoturizmin gelişmesi için öncelikle turizm yatırımlarının artırılması gerektiği ve yerel girişimcilere öncelik tanınması konusunda da yöre halkının hemfikir olduğu görülmüştür.

Genel olarak yöre halkının Yusufeli'nin ekoturizm alanında zengin bir potansiyele sahip olduğu fakat sahip olduğu ekoturizm potansiyelini yeterince kullanamadığı noktasında ise genel anlamda görüş birliği içerisinde.

4. Tartışma

Çalışmada, ekoturizm tanımlarından en çok tercih edilen tanımlamaların başında, ekoturizmin doğayı anlatan, stresten kaçış ve rahatlamayı sağlayan, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizm çeşidi tanımlamaları gelmektedir. Öyle ki bu sonuç Sarıkaya (2004)'nın yapmış olduğu çalışma ile örtüşmektedir. Çalışma alanında yapılabilecek aktiviteler arasında rafting yapmak, doğa yürüyüşü-dağ tırmanışı, boğa güreşlerine katılmak- izlemek, kiliseleri ziyaret etmek, trekking-kano ile gezinti yapmak-camileri ziyaret etmek vb. sayılabilir. Bu etkinlikler aslında ekoturizm kavramıyla ilişkilendirilebilecek etkinliklerdir. Nayir (2009)'in çalışmasında ise ekoturizm için en uygun etkinliklerin belirlenmesinde sırasıyla; “doğa yürüyüşleri”, “bitki gözlemek”, “dağa tırmanmak” faaliyetlerinin en çok tercih edildiğini, Kavak (2015) ve Kiper ve ark. (2016) ise ekoturizm etkinliklerinden sırasıyla; doğa yürüyüşleri, tarihi ve arkeolojik yerleri gezip öğrenmek, flora ve faunayı gözlemlemek ile fotoğrafçılık faaliyetlerinin en çok tercih

edildiğini belirtmişlerdir. Turistik çekiciliğe konu olan doğal ve kültürel kaynak değeri bakımından Yusufeli ilçesi ve yakın çevresi önemli bir potansiyele sahiptir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu ekoturizmin ilçe ekonomisine büyük katkı yapacağını dile getirmekte, ekoturizmin Yusufeli'nin ana gelir kaynağı olabileceği noktasında tam bir görüş beraberliği içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuçlar Temurçin ve Kervankıran (2013) sonuçları ile örtüşmektedir. Temurçin ve Kervankıran (2013) yöre halkının yapılacak olan ekoturizm faaliyetlerinin yaşadıkları yöreye ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olarak olumlu etki yapacağı, konaklama, otel pansiyonculuğu, restaurant gibi faaliyetlerde yer almayı düşündükleri ve yörelerine gelen turistlere rehberlik hizmeti gibi faaliyetlere gerekli eğitimleri alarak katkıda bulunmak istedikleri yönünde olumlu görüş bildirdiklerini belirtmişlerdir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda; yerel halkın ekoturizmi doğa temelli bir turizm çeşidi olarak algıladıkları, tercih edilen tanımların ekoturizm kavramı ve özümüyle ilgili olduğu ve literatürde kabul gören ekoturizm tanımlarında kullanılan ifadeler ile örtüştüğü görülmektedir. Yapılan çalışma sonucunda yerel halkın ilçenin doğal ve kültürel zenginlikleri hakkında bilgi sahibi olduğu, fakat bu yüksek potansiyelin doğru kullanılmadığını ve bu zenginliklerinin tanıtımında yetersiz kaldığı düşüncesinin egemen olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Yusufeli ilçesinde ekoturizmin desteklenip geliştirilmesi, turizmdeki altyapı sorunlarının çözülmesi, ekoturizme yönelik yatırımların artırılması, sadece halkın değil ekoturist olarak gelen bireylerin ekoturizm konusunda bilinçlendirilmesi, ekoturizmde daha etkin bir tanıtım ve pazarlama faaliyetinin geliştirilmesi, kurum, kuruluş ve birimleri arasındaki dayanışma, işbirliği, iletişim ve koordinasyonun daha etkin hale getirilmesi öncelikle yapılması gereken temel faaliyetlerdir. Ayrıca tarihi ve kültürel değerlerin (kilise, kale, cami vb.) bulunduğu alanlara, bölgenin gelişmesi ve kalkınmasını hızlandıracak, inanç ve kültür turizmine yönelik turlar düzenlenebilir. Fakat bu mekânların çevrelerindeki konaklama ve rekreasyonel tesislerinin yetersiz olması ziyaretleri günü birlik seyahatlere yönlentmektedir. Bu eksikliklerin giderilmesine yönelik, dini mekanların kazı ve restorasyon çalışmaları ve altyapı çalışmaları yapılmalıdır. Bölgenin yöresel özelliklerinin yansıtan ürünlerin üretilmesi teşvik edilmeli, yöresel mutfak ürünleri ön plana çıkarılmalı, geleneksel mimari örneklerini taşıyan yapılar korunmalı, festivaller etkin hale getirilerek bu faaliyetlere katılım artırılmalıdır.

Kaynaklar

- Anonim 2006. Yusufeli barajı ve HES projesi çevresel etki değerlendirme raporu. Taslak Rapor (Rev F), Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- TÜİK 2017. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları - Dönemi: 2016, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/> (erişim tarihi: 04/04/2017).
- Demirel Ö. 2002. Çoruh havzası (Yusufeli kesimi-Kaçkar dağları) doğal ve kültürel kaynak değerlerinin doğa turizmi ve kırsal rekreasyon planlaması açısından değerlendirilmesi, Türkiye Dağları 1. Ulusal Sempozyumu, S.281-285, Kastamonu.
- Doğan H., Üngüren E. 2012. Yerel halkın Isparta turizmine yönelik görüşleri üzerine bir çalışma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1):103-122.
- Kavak M. 2015. Edremit körfezi kuzey kıyılarında yerel halkın ekoturizme yönelik bilinç algısı ve tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü.
- Kiper T., Uzun O., Özdemir G., Topal T. Ü. 2016. Orman köylerinde ekoturizm planlama sürecinde turistlerin rolü: Kıyıköy örneği. Düzce Üniversitesi, Ormancılık Dergisi 12(2): 94-107.
- Kurdoğlu O. 2010. Ekoturizm: söylenmesi kolay yapılması zor, http://www.vizyon21y.com/documan/Genel_Konular/Doga_Cevre/Ekoturizm.pdf (erişim tarihi: 08/06/2017).
- Balkız Ö. 2011. Kaçkar dağları sürdürülebilir orman kullanımı ve koruma projesi, Kaçkar dağları Yusufeli bölgesi, ekosistem ve biyolojik çeşitlilik hususlarına dayalı bölgesel çok sektörlü yönetim planı. Ankara: TEMA, Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı.
- Mansuroğlu S. 2006. Turizm gelişmelerine yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Akseki/Antalya örneği. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 19(1): 35-46.
- Mvula C. D. 2001. Fair trade in tourism to protected areas- a micro case of study of wildlife tourism to South Luangwa National Park, Zambia. International Journal Of Tourism Research 3: 393-405.
- Nayir O. 2009. Isparta yöresi korunan doğal alanlarda ekoturizm talep ve eğilimlerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Sarıkaya, A.N. 2004. Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'nın ekoturizm yaklaşımı çerçevesinde irdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 103 s.
- Sekhar N.U. 2003. Local people's attitudes towards conservation and wildlife tourism around Sariska Tiger Reserve, India. Journal of Environmental Management, 69: 339-347.
- Surat H. 2011. Analitik hiyerarşi süreci kullanılarak ekoturizmin planlanmasında katılımcı yaklaşımla etkinlik seçimi: Yusufeli örneği. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Temurçin İ., Kervankıran K. 2013. Afyonkarahisar ilinde ekoturizme yönelik yerel halkın yaklaşımları. Coğrafyacılar Derneği Yıllık Kongresi Bildiriler Kitabı, Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- Trakolis D. 2001. Local people's perceptions of planning and management. Issues in prespes lakes national park, greece. Journal of Environmental Management, 61: 227-241.
- Yılmaz E. 2001. Yaban hayatı ve ekoturizm. Tarsus Doğu Akdeniz Ormancılık Çalışma Müdürlüğü. Journal of Doa, 7: 55 – 81.
- Yoon Y., Gursoy D., Chen J.S. 2001. Validating a tourism development theory with structural equation modeling. Tourism Management, 22(4): 363-372.
- Yücel C. 2002. Turizmde yükselen değer: ekoturizm. Türsab Dergi, 219: 4-9.